

§ 146 Besvarande av Arbetsmarknadsdepartementets remiss - Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)

(IAN-2024-00168)

Beslut

Individ- och arbetsmarknadsnämnden beslutar

att godkänna förvaltningens förslag till remissvar och anta det som sitt eget, och

att överlämna remissvaret till Arbetsmarknadsdepartementet.

Ärendet

Slutbetänkandet ”*Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)*” har skickats ut på remiss och Sundsvalls kommun är en av remissinstanserna. Individ- och arbetsmarknadsnämnden har tilldelats ansvar att svara för kommunens räkning.

Remissvar

Generellt anser förvaltningen att utredningen är väl genomarbetad och vi ser positivt på huvudförslagen i den. Det är i vissa aspekter svårt att till fullo sätta sig in i hur förändringarna kommer att påverka integrationen och kommunens arbete framåt då mycket återstår att planera och genomföra innan man får en helhetsbild. Samtidigt uppfattar vi att vi som kommun får fler verktyg att arbeta med och att etableringsstödet till nyanlända blir mer flexibelt. Det uppfattas även positivt att man nu föreslår realistiska ändringar av ersättningsnivåerna så att behovet av kompletterande försörjningsstöd minskar för merparten av de nyanlända familjerna.

Förvaltningen har inte uppmärksammat något utifrån den juridiska aspekten som påverkar förslaget.

Det finns fortsatt risker för att hushållen inte kommer att kunna klara sig på den föreslagna etableringsersättningen, vilket åter skulle medföra behov av kompletterande försörjningsstöd.

Betänkandet lyfter ett flertal frågor och framför förslag om åtgärder som i slutänden kommer att vara relevant för och påverka den sociala hållbarheten. Exempelvis vikten av att arbeta, försörja sig själv och kunna vara delaktig i det svenska samhället.

Överläggning

Annika Backström, stabschef, redovisar ärendet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse med bilagor, 2024-08-08.

	Tjänsteskrivelse	1(3)
	Datum	Dnr
Individ- och arbetsmarknadsnämnden	2024-08-08	IAN-2024-00168-2
Annika Backström		
IAF Stab		

Besvarande av Arbetsmarknadsdepartementets remiss - Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)

Förslag till beslut

Individ- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår individ- och arbetsmarknadsnämnden besluta

att godkänna förvaltningens förslag till remissvar och anta det som sitt eget, och

att överlämna remissvaret till Arbetsmarknadsdepartementet.

Ärendet

Slutbetänkandet ”*Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)*” har skickats ut på remiss och Sundsvalls kommun är en av remissinstanserna. Individ- och arbetsmarknadsnämnden har tilldelats ansvar att svara för kommunens räkning. Remissvar ska ha kommit in till Arbetsmarknadsdepartementet senast 2024-10-28.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 25 maj 2022 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och ta fram förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Utredningen har därefter tilldelats flera tilläggsdirektiv vilket utökat utredningens omfattning och även i viss mån riktning.

Utredningens uppdrag har varit att analysera och lämna förslag på hur integrationspolitikens mål ska få större genomslag i den offentliga verksamheten. Detta har bland annat inkluderat att lämna förslag om en styrmodell och resultatindikatorer som kan användas för att följa upp om det riksdagsbundna målet uppfylls. Utredningen har också haft i uppdrag att utreda hur regelverket för ersättningarna till nyanlända som deltar i etableringsprogrammet bör förändras. I denna del ingick att analysera om etableringsersättningen, etableringstillägget och bostadsersättningen innehåller tillräckligt starka incitament för att den nyanlände ska börja arbeta eller utöka sin arbetstid.

Slutbetänkandet innehåller bland annat:

Förslag för en stärkt styrning

- Tydligare styrning för de statliga myndigheterna
- Införande av sektorsansvar med fokus på 5 delmål; ekonomisk integration, språklig integration, utbildning och kvalificering, demokratisk integration och social integration
- Inrättande av ett nationellt integrationsråd

Uppföljning av integrationen

Till varje delmål ovan ska ett antal indikatorer tas fram. Dessa bör utgå från registerdata och ska kunna redovisas årligen på nationell, regional och kommunal nivå. Utöver dessa ska uppföljningen kompletteras av redovisning från sektorsansvariga myndigheter. Förslag om en integrationsbarometer framförs också i betänkandet. Det innebär att en nationell urvalsundersökning, som mäter den självupplevda integrationen hos utrikes födda, ska göras. SCB föreslås tilldelas ansvar för detta.

Förändrade ersättningar till nyanlända i etableringsprogrammet

Etableringsersättningen föreslås öka och ska framåt följa utvecklingen av konsumentprisindex. Idag finns det behov hos nästan alla hushåll som ingår i etableringsprogrammet av kompletterande försörjningsstöd. Samtidigt lägger man fram förslag som avser ge tillräckligt starka incitament för att den nyanlände ska börja arbeta eller utöka sin arbetstid. Tiden med etableringsinsatser ska kunna förlängas 12 månader för nyanlända som saknar gymnasieutbildning i syfte att ge dem mer tid för utbildning och därmed öka deras anställningsbarhet. Man har även kommit fram till att det i grunden inte är de ekonomiska incitamenten som är huvudförklaringen till att människor inte kommer i arbete, utan brister i utbildning och matchning av arbetsgivares behov kontra arbetstagares kvalifikationer.

Ändringar i ersättningsförordningen föreslås träda i kraft 1 juli 2025.

Ärendets tidigare handläggning

Ärendet har inte handlagts tidigare.

Förvaltningens överväganden

Generellt anser förvaltningen att utredningen är väl genomarbetad och vi ser positivt på huvudförslagen i den. Det är i vissa aspekter svårt att till fullo sätta sig in i hur förändringarna kommer att påverka integrationen och kommunens arbete framåt då mycket återstår att planera och genomföra innan man får en helhetsbild. Samtidigt uppfattar vi att vi som kommun får fler verktyg att arbeta med och att etableringsstödet till nyanlända blir mer flexibelt. Det uppfattas även positivt att man nu föreslår realistiska

ändringar av ersättningsnivåerna så att behovet av kompletterande försörjningsstöd minskar för merparten av de nyanlända familjerna.

Styrdokument och juridik

Förvaltningen har inte uppmärksammat något utifrån den juridiska aspekten som påverkar förslaget.

Ekonomisk hållbarhet

Det finns fortsatt risker för att hushållen inte kommer att kunna klara sig på den föreslagna etableringsersättningen, vilket åter skulle medföra behov av kompletterande försörjningsstöd.

Social hållbarhet

Betänkandet lyfter ett flertal frågor och framför förslag om åtgärder som i slutändan kommer att vara relevant för och påverka den sociala hållbarheten. Exempelvis vikten av att arbeta, försörja sig själv och kunna vara delaktig i det svenska samhället.

Ekologisk hållbarhet

Inte relevant för ärendet.

Landsbygdssäkring

Det finns en viss oro från förvaltningens sida att kommuner utanför storstadsregionerna kommer att vara begränsat representerade i den nationella diskussionen och att det därmed i än mindre omfattning lyfts fram vilka förutsättningar som gäller för landsbygden.

Beslutet skickas till

Arbetsmarknadsdepartementet.

Förslag till uppföljning

Ingen uppföljning föreslås.

Denise Wallén
Förvaltningsdirektör

Annika Backström
Stabschef

Sundsvalls kommuns remissvar avseende *Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)*

Sammanfattning

Generellt anser vi att utredningen är väl genomarbetad och vi ser positivt på huvudförslagen i den. Det är i vissa aspekter svårt att till fullo sätta sig in i hur förändringarna kommer att påverka integrationen och kommunens arbete framåt då mycket återstår att planera och genomföra innan man får en helhetsbild. Samtidigt uppfattar vi att vi som kommun får fler verktyg att arbeta med och att etableringsstödet till nyanlända blir mer flexibelt. Det uppfattas även positivt att man nu föreslår realistiska ändringar av ersättningsnivåerna så att behovet av kompletterande försörjningsstöd minskar för merparten av de nyanlända familjerna.

Sundsvalls kommun vill påtala några farhågor som rör kommunernas representation i det nationella integrationsrådet och att för stort fokus kommer att hamna på storstadsregionerna. Vi vill också lyfta en del synpunkter inom området språklig integration, i synnerhet i relation till SFI.

Förslag om tydligare myndighetsstyrning

Sundsvalls kommun menar att förslaget är genomarbetat och att det skulle gynna integrationsarbetet för kommunerna med en tydlighet i uppdraget. Införandet av sektorsansvar ser vi som positivt och att det möjliggör en tydligare uppföljning inom respektive huvudområde. Det är viktigt att följa utvecklingen och kunna vidta åtgärder om det visar sig finnas behov. Vi anser också att en samordning mellan huvudområdena är nödvändig för att olika myndigheter ska få samma bild av hur ansvarsfördelningen kommer att bli. Här kan ett nationellt integrationsråd utgöra ett viktigt forum och vi ser positivt på inrättandet av detta. Här vill vi dock påtala en tveksamhet huruvida kommunerna kommer att vara tillräckligt representerade.

Kommunerna har en stor del i integrationen och våra förutsättningar varierar kraftigt över landet och utifrån kommunernas storlek. Vi ser gärna att man funderar vidare på hur kommunerna bäst kan representeras så att vårt perspektiv inte glöms bort. Det finns en risk att fokus kommer att ligga på storstädernas/storstadsregionernas

situation och att mindre kommuner framför allt i norra Sverige inte uppmärksammas för de behov eller utmaningar som kan finnas där. Här har länsstyrelserna och den breddade samverkan på regional nivå som föreslås en viktig uppgift då de ska verka för att målen ska få genomslag, men också för att hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Samverkan i frågorna är nödvändigt för en lyckad integration men också tydlighet i vad som ligger i varje myndighetsuppdrag. Med det sagt så anser vi att även uppföljningen av respektive myndighetsarbete är viktigt för att se en progression.

Även för målgruppen är tydlighet både nödvändigt och viktigt för att känna förtroende för myndigheternas gemensamma arbete med deras utveckling. Väsentligt att de krav som ställs är förenliga med varandra så att myndigheter tillsammans kan vara tydliga och samstämmiga gentemot de enskilda individerna. Vi ser positivt på att det ställs krav på individen även om stöttning behövs för att uppnå önskat resultat i de olika delarna.

Viktigt är också att tydliggöra på vilket sätt de olika indikatorerna ska mätas och följas upp. Ytterligare tydlighet kring den integrationsbarometer som förslås behövs men positivt att man ämnar följa upp både målgruppens integration i de olika kategorierna såväl som myndigheternas integrationsarbete.

Positivt att även Länsstyrelsens uppdrag breddas då vi redan idag har ett gott samarbete i länet både med övriga kommuner och med Länsstyrelsen.

Språklig integration

Påbörjat sfi året efter invandring

Delmålet Språklig integrations indikator ”påbörjat sfi året efter invandring” ser vuxenutbildningen i Sundsvall positivt på då det kan sporra till att nyanlända kommer i studier tidigare än vad som sker idag. Detta är särskilt viktigt för kvinnorna som annars riskerar att hamna i en för Sverige förlegad kvinnoroll.

Språkkrav

Människor är olika och har olika förutsättningar. En del elever inom sfi lär sig svenska mycket snabbt medan en del aldrig kommer att

kunna nå upp till ett godkänt betyg i kurs C. Inte för att viljan saknas utan för att, på grund av olika orsaker, förmågan inte finns.

Förslaget om att kunskaper motsvarande ungefär nivån godkänt betyg i sfi kurs C kommer att krävas för ett permanent uppehållstillstånd i Sverige innebär en sortering av människor som inte är önskvärd och kan innebära en splittring av familjer. Det behövs istället en plan för de elever som inte klarar att slutföra sfi. En plan som erbjuder en meningsfull sysselsättning efter avslutade sfi-studier på en lägre nivå.

Kvalitet i sfi

Vidare föreslås i slutbetänkandet Styrkraft för lyckad integration att uppgifter om kvalitet inom sfi kan användas för att ge en kompletterande bild av språklig integration. Detta innebär att undersöka kompetensen hos lärare som undervisar inom sfi. På detta ser vuxenutbildningen i Sundsvall positivt.

Avbrott

Utredningen föreslår att uppgifter om avbrott inom sfi kan användas för att ge en kompletterande bild av språklig integration eftersom effektiviteten i sfi påverkas av genomströmningen. Avbrotten inom sfi är hög, jämfört med andra skolformer, men det innebär inte per automatik att det är ett negativt resultat. Detta då avbrotten inom sfi, enligt utredningen, ofta sker på grund av att eleverna får ett arbete. Detta innebär att en hög andel avbrott skulle kunna vara något positivt. I samtal med vuxenutbildningens sfi-lärare framhålls värdet av kontinuitet i elevens språkinläring. Detta anses vara särskilt viktigt inom studieväg 1 och 2. Det finns en önskan om förtydligande av vad som ska prioriteras; att eleverna ska slutföra sina sfi-studier eller att, om tillfälle erbjuds, ta ett arbete och avbryta studierna.

Studier och arbete/praktik ställs inte allt för sällan mot varandra när flera aktörer erbjuder insatser till etableringsprogrammets målgrupp. Det kan vara en utmaning för alla inblandade att hantera de situationer som uppstår när exempelvis en elev inom sfi även tar del av praktik, åtgärdsanställning eller liknande och fördelar insatserna om 50 procent vardera. När så eleven behöver avsätta tid för personliga möten med handläggare, läkarbesök, möten kopplade till barnens utbildning med mera finns erfarenhet hos sfi-lärare att tiden oftast tas från den i tid redan reducerade språkundervisningen.

Utmaningen för vuxenutbildningen består i att motivera eleven att prioritera sina studier inom sfi. För eleven kan utmaningen bestå av att få livspusslet med praktik, studier och familjeliv att gå ihop. En progression av språkinläringen förväntas vara på samma nivå som tidigare, eller helst öka, trots att studietiden minskat från 15 timmar (heltid) i veckan till 7,5. Parten från arbetsmarknadsinsatsen kan ha önskemål från arbetsgivare om att praktikanten exempelvis ska vara vissa dagar heltid på praktiken. Något som omöjliggör den tidigare nämnda och så viktiga kontinuiteten för en effektiv språkinläring. Det behövs således verktyg för att skapa en gemensam bild av hur elevernas utmaningar ska hanteras så att insatserna blir så effektiva som möjligt. Detta är särskilt viktigt för elever inom sfi som har ingen eller kort studiebakgrund inom studieväg 1 och 2.

Förslag om förändrade ersättningar i ETA programmet

Generellt så ser Sundsvalls kommun positivt på huvudförslaget som ger jämställda och ökade drivkrafter att arbeta. Alltså att etableringsersättningen och tillägget delvis höjs.

Detta förväntas leda till vissa fördelar för kommunen såsom att kompletterande ekonomiskt bistånd minskar med 50% för deltagare som ingår i etableringsprogrammet. Kommunens administration minskar. Dessutom förväntas det leda till ökade skatteintäkter då målgruppen har starkare incitament att arbeta.

Det alternativa förslaget om borttagande av etableringstillägg och bostadsersättning skulle däremot leda till att det ekonomiska biståndet måste öka och att den kostnaden landar på kommunen. Dessutom blir den administrativa bördan för kommunen större i och med utökad handläggning.

För att mildra dessa konsekvenser för kommunen har utredningen föreslagit att man ska höja etableringsersättningen till en nivå där hushåll med barn, vid beslut, inte regelmässigt ska behöva söka försörjningsstöd.

För målgruppen kan det vara positivt att etableringsersättningen höjs då färre behöver söka ekonomiskt bistånd men det gäller ju också att man inom tiden man är i etableringen hinner få ett arbete. Om man inte lyckas få ett arbete innan man faller över till jobb- och utvecklingsgarantin skulle man kunna hamna i en markant

ekonomisk försämring. Vi kan med oro se att detta kan komma att i synnerhet drabba personer med lägre eller obefintlig utbildning från hemlandet, psykisk ohälsa, NPF-diagnoser etc. som har extra svårt att förstå och ta till sig av de etableringsinsatser som erbjuds. Och i vissa fall kan man kanske man hunnit skaffa sig en högre levnadsstandard till följd av den högre ersättningen, vilket framgent skulle kunna leda till att man skuldsätter sig.

Man påtalar i utredningen att ett mål med den sociala integrationen är att arbeta mot trångboddheten. Vi ser det som en utmaning då vi i kommunen inte har tillgång till större lägenheter och frågar oss då hur man tänker sig arbeta med det. Många fastighetsbolag har också regler om hur många som får bo i varje lägenhet. Utifrån slutbetänkandets förslag förstår vi det som att denna fråga kommer att hanteras inom området social integration med Socialstyrelsen som ansvarig myndighet och vi ställer oss lite frågande till hur de kommer att kunna hantera utmaningen. Det finns fortsatt uppenbara risker att trångboddheten blir svår att komma till rätta med, både utifrån brist på större lägenheter och det faktum att hyreskostnaden för en lägenhet inte heller får bli för hög om familjerna ska ha råd med hyran. Konsekvensen kan då bli att man väljer att bo kvar i trånga lägenheter i områden som riskerar bli allt mer segregerade vilket riskerar motverka social integration i samhället.